

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, na predlog Zakona o varovanju kulturne dediščine (ZVKD-2) vloga naslednje načelne in konkretne pripombe.

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani je osrednja slovenska visokošolska ustanova na področju humanistike. Na fakulteti so se šolale in se še šolajo številne generacije arheologov, etnologov – antropologov, umetnostnih zgodovinarjev in zgodovinarjev, ki sestavljajo hrbtenico systemskega varstva dediščine na Zavodu za varstvo kulturne dediščine Slovenije, v muzejih in na Ministrstvu za kulturo, kot profesorji v osnovnem, srednjem in visokoškolskem izobraževanju prevzemajo odločilno vlogo pri izobraževanju in osveščanju o pomenu dediščine, poleg tega pa opravljajo še številne službe in dejavnosti v prid dediščine. Člani Filozofske fakultete se znanstveno ukvarjajo tudi s konservatorstvom, muzeologijo in heritologijo in s svojimi raziskavami postavljajo smernice za razvoj in delovanje muzejev in služb za varstvo kulturne dediščine. Zato se fakulteta čuti dolžno in poklicano, da predstavi nekaj načelnih, pa tudi povsem konkretnih pripomb k predlogu ZVKD-2.

Načelne pripombe k predlogu ZVKD-2

Sodoben odnos do preteklosti in opredmetenih in utelešenih zgodovinskih in civilizacijskih dosežkov po eni strani zahteva upoštevanje trdnih teoretskih podlag humanističnih ved, vključno z etiko. Hkrati so za spoznavanje vseh vidikov preteklosti in njihovega pomena za sedanjost in prihodnost ključnega pomena znanstvene raziskave znotraj posameznih humanističnih ved ter interdisciplinarnih raziskav. Humanistični, etični pristop namreč šele omogoča celostno razumevanje dediščine. V primeru Slovenije so ključni tudi tisti vidiki dediščine, ki prispevajo k naši nacionalni, regionalni in lokalni identiteti in nas s tem enakovredno uvrščajo med samozavestne, ponosne državljane Evrope in sveta.

Pojmi, kot so artefakti, muzealija, nacionalno bogastvo, spomenik, spomeniška celota, kulturna krajina, ostanejo plitve strokovne (tudi zakonske) kategorije, če niso vsebinsko in vrednostno napolnjeni s holističnim razumevanjem celotnega procesa nastajanja, spreminjanja in dopolnjevanja dediščinskih pojavov. To je mogoče doseči le z upoštevanjem dediščinskih skupnosti, kot jih določa Okvirna konvencija Sveta Evrope o vrednosti kulturne dediščine za družbo (2005), s pospeševanjem participativnih praks, s poudarjanjem pomena skupnosti kot nosilcev vrednot, kolektivnega spomina ter tradicionalnih znanj. Zakon in na njem temelječ sistem varstva mora zato omogočati in spodbujati povezovanje izvajalcev javne službe varstva, torej muzejev, Zavoda za varstvo

kulturne dediščine Slovenije, knjižnic in arhivov, pa tudi izobraževalnih in raziskovalnih ustanov med seboj in z javnostmi.

Ogrodje zakonskega urejanja morajo predstavljati trdne, nedvoumno definirane, teoretsko utemeljene definicije osnovnih pojmov, konsistentna določitev pravic in dolžnosti posameznih udeležencev varstva, pristojnosti in naloge ter postopki, ki omogočajo pregledno in smotrno izvajanje zakona. Zakon naj bo omejen na temeljna načela in nujne vsebine, vse podrobnosti naj se urejajo v podzakonskih aktih.

Zakon mora stremeti k temu, da je varstvo dediščine neodvisno od trenutne politične situacije. Zato sta nedopustni koncentracija pristojnosti v rokah vsakokratnega vodstva ministrstva za kulturo in krepitev odvisnosti javne službe varstva od finančne podpore ministrstva.

Mesto humanističnih ved vidimo v sestavi Sveta za kulturno dediščino, kjer naj se eksplicitno navedejo temeljne dediščinske vede (arheologija, etnologija, umetnostna zgodovina, zgodovina). Svet za kulturno dediščino naj ne bo le posvetovalni organ, temveč naj odloča o ključnih zadevah, kot je npr. odstranitev spomenika. Tudi pri tem Filozofska fakulteta lahko pomaga.

Filozofska fakulteta opozarja na predloge, podane v okviru javne razprave pred sprejetjem sedaj veljavnega zakona o varstvu kulturne dediščine, da bi morala tudi Slovenija zagotoviti samostojen finančni vir v obliki posebnega sklada, ki ne bi bil odvisen od razreza državnega proračuna. Kot vemo, takšen predlog v takratni vladi ni bil deležen podpore. Sedaj je čas za ponovno predlaganje takšne ureditve, ki jo poznajo mnoge evropske in zunajevropske države. Filozofska fakulteta je pripravljena pri pripravi takšnega predloga aktivno sodelovati.

Konkretne pripombe k predlogu ZVKD-2

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM ZAKONA

1.1. Razlogi za sprejem zakona

Glavni razlog za pripravo in sprejem predloga zakona je dejstvo, da predstavlja neustrezna ureditev varstva dediščine v ZVKD-1 tveganje za njeno celostno ohranjanje za prihodnje generacije. Kot izhaja iz Resolucije o NPK, se soočamo s hudo podnebno in okoljsko krizo, ki v obliki številnih naravnih nesreč vse bolj določa prostor ustvarjalcev in

izvajalcev, vpliva na način življenja skupnosti ter ogroža dediščino in povzroča škodo na njej. Poleg tega dediščino vse bolj ogrožajo tudi vojne in oboroženi spopadi po svetu in v Evropi, v katerih prihaja do namernega poškodovanja in plenjenja dediščine. Glede na pomen dediščine in njenih vrednosti za družbo na eni strani ter podnebne, okoljske in socialne pretrse na drugi strani je treba nujno zagotoviti, da bo dediščina tudi v prihodnje v ustrezni meri varovana, odporna in predvsem, da bodo v čim večji meri olajšani postopki njenega varstva. Zakon zagotavlja to na zakonski ravni.

Komentar: Ne gre samo za ohranjanje, temveč tudi za prepoznavanje, kaj dediščina sploh je, in za kontinuirano raziskovanje dediščine. Če ne vemo, kaj imamo, potem to težko varujemo. Ravno različne raziskave so razširile pojem in relevantnost kulturne dediščine nasploh in v konkretnih primerih. Raziskave in izobraževanje so sicer omenjene v 2. Cilji, načela in poglavitne rešitve predlaganega zakona (2.1. Cilji), a menimo, da jih je potrebno navesti tudi tukaj. Poleg tega je v obrazložitvi glavni del krivde za ogroženost dediščine pripisan naravnim katastrofam, okoljskim dejavnikom in vojni, četudi raziskave za Slovenijo kažejo, da veliko škode povzročata zanemarjanje in nevdzdrževanje ter uničenje zaradi interesov kapitala. Ta del tudi v točkah zakona ni ustrezno naslovljen in stanje v primerjavi z ZVKD-1 v nekaterih točkah (npr. z enačenjem varstvenih usmeritev in prostorskih izvedbenih pogojev v 35. členu, z ohlapnimi smernicami za vplivno območje spomenika v 53. členu, s postopkom odstranitve spomenika v 88. členu) celo poslabša. Propad dediščine pa pomeni tudi propad historičnih podatkov, ki so pomembni za razumevanje širšega konteksta naše preteklosti in sedanjosti.

Večja preglednost in racionalizacija postopkov varstva dediščine

Nejasnosti glede varstvenih režimov na dediščini in njihove vzpostavitev na eni strani ter nerazumljivost ureditve pridobivanja dovoljenj oziroma soglasij za posege v dediščino na drugi strani predstavljajo tveganje za manj učinkovito ali manj pravilno varstvo dediščine. Preglednost in jasnost zakonske ureditve je izredno pomembna, saj omogoča lažje razumevanje varstva dediščine za naslovnike pravnih norm ter posledično povzroča manj nejasnosti v postopkih varstva dediščine. To izhaja tudi iz Resolucije o NPK, ki v zvezi z doseganjem cilja ustreznega varstva dediščine določa, da morajo biti vsi vidiki ohranjanja dediščine podkrepjeni z vizijo k uporabniku usmerjenega varovanja dediščine.

Komentar: S tem se sicer strinjamo, vendar zakon ohranja občinske in državne razglasitve za spomenike lokalnega in državnega pomena, hkrati pa ustvarja zmedo na področju registrirane dediščine in dediščine varovane v prostoru. Postopki se bistveno ne poenostavljajo, se pa ukinjajo nekateri za varstvo dediščine bistveni elementi, kot je

Konservatorski načrt za prenovo, ali pa se varstvene usmeritve preprosto enači s prostorskimi izvedbenimi načrti (35. člen), kar bo občinam seveda bistveno olajšalo posege v prostor. Interesov občin pa prepogosto žal ne moremo enačiti z dobrobitjo dediščine.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1. Cilji

Cilj predloga zakona je celovito urediti področje varovanje dediščine in ga prilagoditi potrebam današnjega časa. To vključuje modernizacijo, optimizacijo ter večjo preglednost in določnost različnih vidikov varstva dediščine. Predlog zakona stremi k odpravi pomanjkljivosti, ki jih je Ministrstvo za kulturo (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo) skupaj z drugimi deležniki identificiralo v postopku priprave zakona in ki so podrobneje predstavljene v poglavju »1. Ocena stanja in razlogi za sprejem zakona«. Z ukrepi v zakonu, ki so usmerjeni v varstvo dediščine in njenih vrednosti ter ozaveščanje o njenem pomenu za posameznike, skupine in družbo kot celoto, zakon prispeva tudi k trajnostnemu razvoju, večjemu razumevanju in spoštovanju med različnimi kulturami ter njihovemu sodelovanju in stremljenju k bolj uravnoteženemu in celostnemu odnosu do prostora samega.

Bistveni cilj zakona je upoštevanje dediščine in vrednosti, ki jih predstavlja, kot pomembnih gradnikov širše skupnosti. V okviru ureditve varovanja dediščine je treba spodbujati njeno raziskovanje in krepiti izobraževalni vidik o pomenu obstoja dediščine. Dediščina z razvojem digitalizacije postaja bistveno bolj dostopna, kar terja ustrezne zakonske spremembe in modernizacijo orodij digitalizacije na področju varstva dediščine. Cilj zakona je še podpiranje trajnostnega kulturnega turizma ter integracija varovanja dediščine vanj v čim večji meri.

Komentar:

- a) ne gre samo za spodbujanje raziskovanja dediščine, temveč mora biti njeno raziskovanje sistemsko predvideno in urejeno
- b) ravno tako ne more biti cilj samo krepitev izobraževalnega vidika o pomenu obstoja dediščine. Kaj pa izobraževanje na področju znanosti, ki preučujejo različne vidike dediščine (arheologija, etnologija....) in izobraževanje o načinih njenega vključevanja v družbo, soočanje z družbenimi izzivi itn. Tudi to mora biti sistemsko postavljeno. Nima smisla od ZVKD-2 zahtevati, da ureja znanstveno in izobraževalno področje, a jih mora ustrezno integrirati v sistem varovanja.

2.3. Poglavitne rešitve predloga zakona

Arheološke ostaline

Varstvo arheoloških ostalin se zagotavlja v posebnem oddelku poglavja. Arheološke ostaline so deležne varstva na podlagi samega zakona, pri čemer ima Zavod pristojnost izdaje ukrepov za zagotovitev varstva arheoloških ostalin do njihove identifikacije v okviru raziskave arheoloških ostalin. Identifikacija arheoloških ostalin je v zakonu opredeljena kot javna služba Zavoda, kar pomeni, da lahko raziskavo arheoloških ostalin v tej fazi opravlja le Zavod. V preostalem delu je izvedba raziskav arheoloških ostalin prepuščena tržnim dejavnikom, pri čemer pa morajo njihovi izvajalci izpolnjevati zakonsko določene pogoje.

Komentar: ZVKD-2 določa (raziskave) za identifikacijo arheoloških ostalin kot izključno pravico javne službe (tj. ZVKDS) in s tem izključuje vse druge subjekte, med drugim tudi vse znanstvene in izobraževalne ustanove, ki takšne raziskave (ki se lahko zaključijo tudi z identificiranjem nove arheološke dediščine) izvajajo že vsaj eno stoletje. Dobesedna interpretacija pomeni, da nobena znanstvena ali izobraževalno-znanstvena ustanova ne more (ne sme!) raziskovati na način, ki lahko privede do sistematičnega (nenaključnega) odkrivanja novih arheoloških ostali oz. najdišč (in posledično dediščine), kar je v nasprotju za javnim interesom, v katerem delujejo znanstvene in znanstveno-izobraževalne ustanove. Javni interes teh ustanov je ravno tako preučevanje dediščine v vseh njenih vidikih in pojavnih oblikah.

Za FF UL to dejansko pomeni, da ne more organizirati znanstvenih projektov, ki omogočajo identifikacijo nove dediščine oziroma tudi ne more organizirati določenih izobraževalnih vsebin (npr. terenskih vaj za študente arheologije), ki bi lahko privedle do še neidentificiranih arheoloških ostalin ali dediščine.

Povsem jasno je, da strokovno-uradno podelitev statusa dediščine opravlja javna služba, a pridobivanje primarnih podatkov ne more biti samo njena domena. Po ZVKD-2 lahko pride do identifikacije dediščine samo preko raziskav javne službe ali pa po naključju. Noben drugi sistemski način ni predviden.

Znanstvene in znanstveno-izobraževalne ustanove so izpuščene tudi v zadnjem stavku, ki prepušča v preostalem delu (raziskave, ki niso namenjene identifikaciji ostalin) izvajanje tržnim dejavnikom.

I. POGLAVJE

TEMELJNE DOLOČBE

1. oddelek

Uvodne določbe

1. člen

(vsebina zakona)

(1) Ta zakon ureja varovanje slovenske kulturne dediščine (v nadaljnjem besedilu: dediščina), vlogo države, občin in drugih oseb javnega in zasebnega prava pri njenem varovanju ter pravice in obveznosti oseb iz tega odstavka z namenom omogočiti celostno ohranjanje dediščine.

Komentar:

- a) Pridevnik »slovenske« ni povsem jasen in se ga lahko razume različno (ožje ali širše). Predlagam »kulturne dediščine Republike Slovenije«.
- b) Celostnost razširiti iz ohranjanja še na druge vidike (npr. preučevanje, prepoznavanje...)

3. člen

(varovanje dediščine in ukrepi njenega varstva)

(1) Varovanje dediščine zagotavlja nadaljnji obstoj in obogatitev dediščine ter njeno celostno ohranjanje.

(2) Varovanje dediščine temelji na skrbi za dediščino in se zagotavlja predvsem z vzdrževanjem, obnovo, prenovo, uporabo, oživljanjem, upravljanjem, zaščito in ohranjanjem.

(3) Ukrepi varstva dediščine (v nadaljnjem besedilu: ukrepi varstva) so pravni, upravni, organizacijski, finančni in drugi ukrepi države in občin, namenjeni varovanju dediščine.

Posamezne ukrepe varstva, razen pravnih in upravnih, lahko v skladu z določbami tega zakona izvajajo tudi drugi subjekti varstva.

Komentar:

Ad 1: Nejasen je pojem obogatitev; s čim se dediščino obogati (z novim znanjem o njej ali so tukaj mišljene prezidave, dozidave ipd.?) Predlagamo, da se »obogatitev« briše. Beseda je uporabljena še v 8. in 94. členu.

Ad 2: Če se varovanje določa kot celostni koncept, potem med naštetim ni (znanstvenega) preučevanja, izobraževanja in osveščanja.

4. člen

(izrazi)

Komentar: Terminom iz ZVKD-1 je bilo dodanih nekaj definicij. Nekatere so nedomišljene, preozke (muzejski predmet), nekatere nedosledno uporabljene (zbirka – muzejska zbirka) ipd. Definicija »prenove« (je sklop različnih dejavnosti z gospodarskega, socialnega, tehničnega in kulturnega področja, s pomočjo katerih se ob ustreznem prostorskem načrtovanju zagotovita obstoj in oživljanje dediščine) je v kombinaciji z definicijo »oživljanja« (so dejavnosti, ki omogočajo vključevanje dediščine v sodobno življenje, njeno trajnostno uporabo in uživanje v njej s ciljem doseči ustrezno uravnoteženost med varovanjem dediščine in razvojem) zaradi poudarjanja ustreznega prostorskega načrtovanja in brez omembe ohranjanja in obnove za dediščino lahko škodljiva. Med 50 definicijami izrazov ni definicije raziskav oz. različnih vrst raziskav, ki jih ZVKD-2 omenja v nadaljnjih členih.

41. člen

(odkritje arheološke ostaline)

- (1) Kdor odkrije na površju, v zemlji ali vodi arheološko ostalino, mora poskrbeti, da ostane ta nepoškodovana ter na mestu in v položaju, kot jo je odkril. O odkritju mora najpozneje naslednji delovni dan obvestiti zavod ali najbližji muzej. Dolžnost obvestila o odkritju imajo najditelj, lastnik zemljišča, drug stvarnopravni upravičenec na zemljišču ali posestnik zemljišča, v primeru graditve objekta pa tudi investitor in odgovorni vodja del.

- (2) V kraj odkritja lahko v sedmih dneh po obvestilu iz prejšnjega odstavka posega le pooblaščen oseba zavoda, razen če pooblaščen oseba zavoda odloči drugače ali če obstaja nevarnost za zdravje in življenje ljudi ali za obstoj arheološke ostaline.

Komentar: V 41. členu ni predvidena možnost, da pride do odkritja med znanstvenimi raziskavami. V tem primeru se sicer raziskovalca obravnava kot najditelja, ki normalno obvesti zavod a glede na to, da arheološke raziskave, ki vsekakor imajo izdano dovoljenje, že potekajo, verjetno ni smiselno, da se raziskovalna dela prekinjajo in se čaka 7 dni. Še en primer, kako pooblastilo zavodu, da edini izvaja raziskave za identifikacijo privede v zagato.

83. člen

(poseg)

(1) Poseg so vsa dela, dejavnosti in ravnanja, ki kakorkoli spreminjajo videz, strukturo, notranja razmerja in uporabo dediščine ali arheološke ostaline ali ki dediščino ali arheološko ostalino uničujejo, razgrajujejo ali spreminjajo njeno lokacijo, zlasti pa posegi, ki so trajni oz. nepovratni, kot na primer:

1. sprememba dediščine, ki se šteje za gradnjo v skladu s predpisi s področja graditve objektov;
2. dela pri vzdrževanju in uporabi dediščine;
3. premeščanje dediščine ali njenih delov;
4. dejavnosti in ravnanja, ki se izvajajo v zvezi z dediščino ali neposredno z njo;
5. iskanje in raziskave arheoloških ostalin;
6. raziskave druge dediščine;
7. odstranitev dediščine zaradi izgube varovanih sestavin.

Komentar: Našteti primeri posegov so povsem nerazumljivi (predvsem »delo pri uporabi dediščine«, »dejavnosti in ravnanja, ki se izvajajo v zvezi z dediščino ali neposredno z njo« ter »raziskave druge dediščine«. Pri slednjem ni jasno, kaj je mišljeno z druga dediščina in ne za kakšne raziskave naj bi šlo. Besedo raziskave je treba zamenjati z »invazivne ali destruktivne raziskave«.

84. člen

(opredelitev in vrste raziskav)

(1) Raziskava so dela, s katerimi se proučujejo dediščina, deli dediščine in arheološke ostaline in pridobivajo podatki o njihovi pristnosti, pomenu, stanju in ogroženosti, ter dela, s katerimi se arheološka ostalina nadzorovano odstrani.

(2) Raziskave se glede na način posega delijo na:

- neinvazivne raziskave, ki fizično ne posegajo v dediščino ali je ne spreminjajo,
- šibko invazivne raziskave, ki delno fizično posegajo v dediščino in je pri tem ne spreminjajo, in
- invazivne raziskave, ki fizično posegajo v dediščino in jo pri tem spreminjajo oziroma odstranijo.

Komentar: Potrebno je dodati še eno klasifikacijo raziskav in zapisati njihov namen:

- a) preventivne raziskave (raziskave v funkciji varstva dediščine)
- b) znanstvene raziskave (raziskave v funkciji pridobivanja novih znanstvenih spoznanj, ki prispevajo k novemu znanju o dediščini).

85. člen

(raziskave arheološke ostaline)

(1) Raziskavo arheološke ostaline pred posegi v prostor ali pred graditvijo je potrebno opraviti zato, da se:

- pridobijo informacije, potrebne za identificiranje in vrednotenje arheološke ostaline (v nadaljnjem besedilu: raziskava arheološke ostaline za identifikacijo) ali

- natančneje določijo ukrepi varstva arheološke ostaline in arheološkega najdišča, ki uživa posebno varstvo iz 20. člena tega zakona (v nadaljnjem besedilu: raziskava arheološke ostaline za določitev ukrepov varstva).

(2) Raziskave arheološke ostaline za identifikacijo se opravi v primerih iz 44., 46. in petega odstavka 54. člena tega zakona. Raziskave arheološke ostaline za identifikacijo opravlja zavod kot javno službo.

(3) Raziskave arheološke ostaline za določitev ukrepov varstva se opravi, če to zahteva zavod s kulturnovarstvenimi pogoji kot pogoj za pridobitev kulturnovarstvenega soglasja.

Komentar: takšne raziskave lahko opravljajo tudi znanstvene in znanstveno izobraževalne ustanove, kot del svojih projektov in je identifikacija nove dediščine eden od rezultatov.

88. člen

(kulturnovarstveno soglasje)

(1) Kulturnovarstveno soglasje je treba pridobiti za poseg v:

- spomenik,
- vplivno območje spomenika, če to obveznost določa akt o razglasitvi,
- varstveno območje dediščine, če akt o določitvi ne določa drugače, in
- dediščino, varovano v prostoru, v skladu s prostorskim aktom.

(2) Kulturnovarstveno soglasje za poseg, ki predstavlja odstranitev dediščine zaradi izgube varovanih sestavin, se lahko izda, če je dediščina prekomerno dotrajana in poškodovana in tega ni mogoče odpraviti z običajnimi sredstvi, potrebnimi za obnovo, ali če dediščina ogroža varnost ljudi in premoženja.

(3) V kulturnovarstvenem soglasju iz prejšnjega odstavka se lahko določi ukrepe dokumentarnega varstva skladno z devetim odstavkom 168. člena tega zakona.

(4) Kulturnovarstvenega soglasja iz drugega odstavka tega člena ni mogoče izdati, če se ugotovi, da je izguba varovanih sestavin posledica namernega poškodovanja oziroma uničenja dediščine, ali če je dediščina začasno razglašena za spomenik.

(5) Kulturnovarstveno soglasje ni potrebno za:

- poseg, ki je nujen za odvrnitev nepredvidljive nevarnosti uničenja ali poškodovanja dediščine ali za odvrnitev nevarnosti za ljudi in premoženje (v nadaljnjem besedilu: nujni poseg). O nujnem posegu je treba takoj po njegovi izvedbi obvestiti zavod in zaprositi za izdajo naknadnega kulturnovarstvenega soglasja,
- raziskavo, ki jo opravlja zavod v okviru javne službe varstva,
- raziskavo arheoloških ostalin, za katero je potrebno dovoljenje iz 86. člena tega zakona, in
- poseg v arheološko najdišče, če ne gre za poseg v tla in na območju ne velja drug varstveni režim, zaradi katerega je pred posegom treba pridobiti kulturnovarstveno soglasje.

(6) Kulturnovarstveno soglasje se šteje za mnenje po zakonu, ki ureja graditev objektov.

Komentar: Člen je škodljiv za dediščino, celo bolj škodljiv od 31. člena ZVKD-1. Ne samo, da bo odstranitev poškodovanih objektov bolj enostavna za investitorje in lastnike (nujni poseg brez kulturnovarstvenega soglasja), ampak se celo ukinja obvezno dokumentarno varstvo. Poleg samega objekta bomo tako izgubili še informacije, ki so ključnega pomena za raziskave stavbne dediščine in zgodovine arhitekture na Slovenskem, morda pa tudi v širšem prostoru. Predlagamo, da je v izjemnih primerih, ko je objekt treba porušiti, dokumentacija objekta obvezna (natančen izris vseh sten, tloris, fotodokumentacija, pri bolj pomembnih objektih tudi 3D skeniranje ipd.). Poleg tega naj o rušenju objekta odloča Svet za kulturno dediščino, če bo ustrezno sestavljen in se bodo njegove naloge spremenile, ali komisija, sestavljena iz predstavnikov različnih ved. Ta naj tudi odloči, katere stavbne elemente, opremo in morebitne naprave je potrebno ohraniti in na kakšen način (vključitev v muzejske zbirke ipd.).

126. člen

(muzej)

(1) Muzej je pravna oseba javnega ali zasebnega prava ali njena organizacijska enota, ki opravlja muzejsko dejavnost.

(2) Opravljanje muzejske dejavnosti obsega zlasti:

- zbiranje, dokumentiranje, hrambo in ohranjanje premične dediščine,
- proučevanje in predstavljanje muzejskih zbirk ter nesnovne dediščine in
- spodbujanje kulturne raznolikosti s spoštovanjem različnosti dediščine in njenih interpretacij.

(3) Muzej opravlja dejavnosti iz prejšnjega odstavka etično, profesionalno in v sodelovanju z različnimi skupnostmi. Muzej s svojim delovanjem spodbuja dostopnost in vključevanje, raznovrstnost in trajnostni razvoj.

Komentar: Med dejavnostmi, ki jih opravlja muzej, manjka raziskovanje. Raziskovanje v muzeju ni vezano le na zbirke in predmete, ampak tudi na širši kontekst teh predmetov. Kustosi morajo pogosto opraviti tudi terenske in arhivske raziskave. Interpretacije dediščine, zlasti njenih pomenov, so seveda lahko različne in se oblikujejo znotraj različnih epistemoloških okvirov, ampak muzeji morajo ostati pri oblikovanju znanstvene védnosti o dediščini zavezani standardom znanstvenega in strokovnega delovanja.

131. člen

(razvid muzejev)

(1) V razvid muzejev se vpisujejo muzeji, ki izpolnjujejo pogoje iz četrtega odstavka tega člena.

(2) Predlog za vpis vložijo muzeji v soglasju z ustanoviteljem.

(3) Če je ustanoviteljica muzeja država, se muzej vpiše v razvid muzejev po uradni dolžnosti.

(4) Muzej izpolnjuje pogoje za vpis v razvid muzejev, če:

- hrani dediščino z lastnostmi nacionalnega bogastva;
- zagotavlja dostopnost muzejskih zbirk javnosti najmanj 40 ur tedensko;
- ima izdelan načrt fizičnega in tehničnega varovanja ter škodnega zavarovanja muzejskih zbirk, ki ga potrdi ustanovitelj, in
- izpolnjuje druge minimalne strokovne, prostorske, kadrovske in tehnične zahteve, določene s predpisom, ki ga sprejme minister.

(5) Muzej se izbriše iz razvida muzejev na predlog muzeja ali ustanovitelja ali po uradni dolžnosti, če muzej preneha ali če se ugotovi, da muzej ne izpolnjuje več pogojev iz prejšnjega odstavka.

(6) Razvid muzejev vodi ministrstvo.

Komentar: Muzej bi nujno moral izpolnjevati tudi pogoj, da poleg tega, da hrani dediščino, to tudi proučuje (oz. raziskuje).

139. člen

(lokalna javna služba muzejev)

(1) Lokalno javno službo muzejev opravljajo občinski muzeji.

(2) Lokalna javna služba muzejev v občinskih muzejih, ki ne opravljajo državne javne službe muzejev, obsega upravljanje muzejskih zbirk, proučevanje in predstavljanja muzejskih zbirk in omogočanje dostopa javnosti do informacij o muzejskih zbirkah.

(3) Lokalna javna služba muzejev v občinskih muzejih, ki opravljajo državno javno službo muzejev, obsega:

- upravljanje muzejskih zbirk na lokacijah v pristojnosti ustanovitelja,
- proučevanje in predstavljanje muzejskih zbirk,
- omogočanje dostopa javnosti do informacij o muzejskih zbirkah,
- proučevanje in predstavljanje druge dediščine, ki ne presega lokalnega pomena, in
- izvajanje programov in dogodkov lokalne skupnosti na področju varovanja dediščine.

Komentar: Nujno, da muzeji tudi v okviru lokalne javne službe opravljajo raziskovalno delo oziroma je to vsaj predvideno kot možnost.

Konkretna pripomba seveda ne zajema vseh težav tega zakona. Teh je enostavno preveč in se med seboj preveč prepletajo, da bi jih lahko ustrezno naslovili v tako kratkem času. Zato predlagamo, da se zakon umakne, upošteva vse prispele načelne in konkretne pripombe, novo besedilo uskladi z vsemi ključnimi deležniki, tudi visokošolskimi ustanovami, ki imajo največ znanja na tem področju, ter zakon ponovno da v javno razpravo.